

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2018 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: SSA Ireneusz Lejczak (spr.)

Sędziowie: SSA Barbara Ciuraszkiewicz

SSA Barbara Staśkiewicz

Protokolant: Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2018 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z odwołania (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością we W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

przy udziale (...) Sp. z o.o. we W., A. J. (1)

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością we W.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 czerwca 2018 r. sygn. akt VIII U 730/17

I. oddała apelację,

II. zasądza od odwołującej się (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością we W. na rzecz strony pozwanej kwotę 4050 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 04.05.2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W., ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne A. J. (1), jako pracownikowi u płatnika składek (...) sp. z o.o. w okresach podanych w decyzji. Wyrokiem z 27.06.2018 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie spółki (...) od tej decyzji oraz zasądził od odwołującej się na rzecz pozwanego organu rentowego 5 400 zł tytułem kosztów procesu. Orzeczenie to oparł Sąd Okręgowy na następujących ustaleniach: (...) sp. z o.o. we Wrocławiu i (...) sp. z o.o. we W. prowadzą działalność gospodarczą związaną z oprogramowaniem. Spółka (...) jest całościowym udziałowcem spółki (...). Spółki te zawarły w dniu 30.09.2011r. umowę o współpracy w zakresie wzajemnego świadczenia usług. W ramach tej umowy (...) sp. z o.o. przekazywała do wykonania prace firmie (...) sp. z o.o., które realizowane były przez pracowników spółki (...) w ramach umów cywilnoprawnych zawieranych ze spółką (...), a finalnym odbiorcą rezultatu prac był (...) sp. z o.o. Fakt wykonywania umów cywilnoprawnych

potwierdzili przesłuchani w toku kontroli pracownicy płatnika składek jak i fakt ten potwierdzają zebrane w trakcie kontroli materiały dowodowe w postaci umów o pracę i świadectw pracy jak umów cywilnoprawnych. (...) sp. z o.o. wykonywała te same usługi, co (...) sp. z o.o., obie spółki miały również tych samych klientów. A. J. (1) była zatrudniona na podstawie umowy o pracę zawartej z płatnikiem składek (...) sp. z o.o. od 01.04.2011 r. na stanowisku geodety. W okresie od 02.05.2013 r. do 28.12.2015 r. zawierała z (...) umowy o dzieło. W ramach zawartych umów cywilnoprawnych z (...) sp. z o.o., wykonywała te same czynności, jak przy umowie o pracę.

Głównym zadaniem wykonywanym dla klientów spółki (...) były tzw. portale mapowe. Jest to rodzaj aplikacji, której zasadniczym elementem jest mapa, a korzysta się z niej przy pomocy przeglądarki internetowej. Obie firmy (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o. mają podobny profil działania oraz działają pod jednym adresem, w spornym okresie był jeden sekretariat. M. H. (1) do maja 2015r. był prezesem (...) sp. z o.o. z siedzibą we W.. Spółka zatrudniała w spornym okresie osoby na umowę zlecenie i umowę o dzieło. M. H. (1) rekrutował osoby do tych umów spośród osób, które znał i które pracowały w (...) sp. z o.o. z siedzibą we W. i wcześniej w (...) sp. z o.o. z siedzibą we W., z uwagi na ich kompetencje i wiedzę konieczną do projektu. W 2011 r. (...) sp. z o.o. kupił firmę (...) sp. z o.o. W latach 2011 i 2012 r., spółki miały oddzielnych klientów, a w latach późniejszych (...) sp. z o.o. starało się pozyskać podobne projekty do tych, które wcześniej realizował (...) sp. z o.o. co powodowało, że obie firmy zaczęły mieć tych samych klientów z tej samej branży. Z czasem (...) sp. z o.o. zaczął realizować bardzo podobne projekty do tych realizowanych przez (...) sp. z o.o. (...) sp. z o.o. stawał do przetargów publicznych i realizował również samodzielne projekty, jako główny wykonawca. Część projektów te dwie firmy realizowały wspólnie. Prace osób zatrudnionych na umowach cywilnych odbierał M. H. (1), jako prezes zarządu, a gdy kompetencyjnie wykraczało to poza jego wiedzę, bezpośrednio kierownik projektu. Kierownicy projektu z reguły byli pracownikami (...) sp. z o.o., jednak nieraz zdarzało się, że kierownikami projektu byli pracownicy (...) sp. z o.o. M. B. (1) prezesem (...) sp. z o.o. jest od maja 2015 r., wcześniej, tj. od 2003 r. był członkiem zarządu (...) sp. z o.o. Przed kupnem Spółka (...) sp. z o.o. zajmowała się bardziej profilem systemu gruntów i budynków. Po kupnie zakres działalności (...) sp. z o.o. zaczął się poszerzać o realizację systemów informacji przestrzennej, a nie tylko geodezyjnej. Dzięki temu (...) sp. z o.o. mógł uczestniczyć w większych projektach. (...) sp. z o.o. przy realizacji swoich projektów zatrudniał osoby na umowy zlecenia lub o dzieło dla poszczególnych czynności, z uwagi na fakt, iż nie miał wystarczającej liczby swoich pracowników. Pracowników rekrutował głównie z (...) sp. z o.o., ale też z ogólnego rynku pracy. Przy tych ustaleniach Sąd Okręgowy stwierdził, że ubezpieczona A. J. (1) w ramach zawartych z (...) umów zlecenia realizowała czynności na rzecz swojego pracodawcy, tj. spółki (...). W takiej sytuacji, w myśl art. 8 ust. 2a ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, aktualizuje się obowiązek pracodawcy do opłacenia składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe również z tytułu tej umowy cywilnoprawnej wykonywanej na jego rzecz przez pracownika. Podkreślił przy tym Sąd Okręgowy, że zwrot „działać na rzecz” użyty został w art. 8 ust. 2a u.s.u.s. w innym znaczeniu, niż w języku prawa, w którym działanie „na czyjąś rzecz” może się odbywać w wyniku istnienia określonej więzi prawnej (stosunku prawnego). W kontekście przepisu art. 8 ust. 2a u.s.u.s. zwrot ten opisuje sytuację faktyczną, która charakteryzuje się istnieniem „trójkąta umów”, tj.

a) umowy o pracę,

b) umowy zlecenia między pracownikiem a osobą trzecią i

c) umowy o podwykonawstwo między pracodawcą i zleceniodawcą.

Pracodawca w wyniku umowy o podwykonawstwo przejmuje w ostatecznym rozrachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy, przy czym następuje to w wyniku zawarcia umowy zlecenia, umowy o dzieło z osobą trzecią oraz zawartej umowy cywilnoprawnej między pracodawcą i zleceniodawcą. Biorąc to pod uwagę stwierdził Sąd Okręgowy, że jakkolwiek tworzone bazy danych wykonywane dla spółki (...) sp. z o.o. miały w rezultacie służyć do realizacji zleceń (...) sp. z o.o. Z tego też względu uznał Sąd, że praca ubezpieczonej była świadczona także na rzecz (i w interesie) firmy (...) sp. z o.o. Co więcej, obie firmy funkcjonują w ramach umowy o współpracy regulującej zasady wzajemnego świadczenia usług, a więc współpraca w tym zakresie miała tym bardziej skonsolidowany charakter. Przepis art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nakłada na pracodawcę obowiązek odprowadzania składek od całości wynagrodzenia otrzymywanego przez jego pracownika, wykonującego na jego rzecz pracę niejako dwutorowo, tj. na

mocy zawartej z nim bezpośrednio umowy oraz na podstawie umowy zawartej ze spółką zewnętrzną. Niezasadnie, zatem, przy zastosowaniu brzmienia przepisu art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, płatnik składek (...) sp. z o.o. nie naliczył składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe) oraz ubezpieczenie zdrowotne ubezpieczonego od przychodu z tytułu wykonywania umów cywilnoprawnych w miesiącach: od czerwca 2013 r. do stycznia 2016 r. Wobec tego sąd I instancji odwołanie oddalił i o kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. oraz na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Wyrok ten zaskarżyła w całości apelacją odwołująca się spółka (...) zarzucając orzeczeniu naruszenie prawa materialnego, a to art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 69 ust.1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych, poprzez ich niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w przyjęciu, że ubezpieczona A. J. (1), przy realizacji wszystkich umów cywilnoprawnych na rzecz (...) sp. z o.o. objętych zaskarżoną decyzją winna być uważana za pracownika (...) jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z (...) z uwagi na pozostawanie w stosunku pracy z (...), podczas gdy przepis ten nie mógł mieć w sprawie zastosowania albowiem w przyjętym stanie faktycznym A. J. (1) nie wykonywała pracy na rzecz (...) lecz bezpośrednio na rzecz (...), lub przy wykonywaniu zamówień publicznych - na rzecz zamawiających udzielających zamówienia publicznego. Apelująca zarzuciła również naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 kpc przez:

- wyprowadzenie z materiału dowodowego wniosków z niego nie wynikających, wyrażających się w przyjęciu przez organ rentowy, że A. J. (1) jako zleceniobiorca (...) wykonywała, w ramach wiążących umów pracę na rzecz podmiotu, z którym pozostawała jednocześnie w stosunku pracy, tj. (...), podczas gdy prawidłowe ustalenie stanu faktycznego prowadzić powinno do wniosku, że wskazana praca realizowana na podstawie umów cywilnoprawnych wykonywana była na rzecz (...) lub na rzecz zamawiających udzielających zamówień publicznych, a nie na rzecz (...);
- wyprowadzenie z zebranego materiału dowodowego wniosków z tym materiałem sprzecznych;
- pominięcie niezaprzeczonych przez pozwaną twierdzeń odwołującej się przedstawionych w piśmie procesowym z 26.03.2018r. wskazujących wprost na wykonywanie przez ubezpieczoną A. J. czynności wyłącznie na rzecz (...) lub klientów tej spółki - co znajdowało również potwierdzenie w dokumentach zgromadzonych w przedmiotowej sprawie oraz w zeznaniach M. B., M. H., A. S. i ubezpieczonej A. J. (1);
- przyjęcie przez sąd I instancji, że (...) zatrudniał ubezpieczoną na podstawie wszystkich umów o świadczenie usług przez cały okres objęty zaskarżonymi decyzjami, jedynie w celu realizacji zawartej przez (...) i (...) umowy o współpracy, podczas gdy ubezpieczona wykonywała również prace nie związane ze stosunkiem zobowiązaniowym wiążącym te spółki - wyłącznie na rzecz (...)/klientów tej spółki, co wykluczało możliwość objęcia wszystkich umów zasadą wynikająca z zastosowania przepisów art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 69 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Przy tak postawionych zarzutach wniosła apelująca o zmianę zaskarżonego wyroku i zmianę zaskarżonej decyzji poprzez stwierdzenie, że podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne ubezpieczonej A. J. (1), jako pracownika (...), w spornym okresie wynoszą odpowiednio kwoty ustalone przez (...) przed wydaniem zaskarżonej decyzji. W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja była bezzasadna. Zawarty w apelacji zarzut naruszenia prawa materialnego nie podnosił już zawartego w odwołaniu od zaskarżonej decyzji wadliwego określenia płatnika składek należnych od wynagrodzenia z tytułu umowy cywilnoprawnej wykonywanej w warunkach określonych w art. 8 ust. 2a ustawy z 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1778 - dalej jako ustawa systemowa). Dla porządku należało zatem podnieść, że Sąd Apelacyjny akceptuje ugruntowany w orzecznictwie pogląd, że pracodawca, którego pracownik wykonuje na

jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy (por. między innymi uchwała Sądu Najwyższego z 2.09.2009 r., sygn. II UZP 6/09). Zaznaczyć też należało, że ze względu na treść art. 81 ust. 1 ustawy z 27.08.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tj. Dz.U. z 2018r., poz. 1510) zasadność podniesionego w apelacji zarzutu naruszenia art. 69 ust.1 tej ustawy zależała od prawidłowości zastosowania w sprawie przepisu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej.

W myśl art. 8 ust. 2a ustawy systemowej za pracownika, w rozumieniu ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Niewątpliwie przepis ten ma zastosowanie w przypadkach, gdy pracodawca w celu realizacji swoich zobowiązań wynikających z prowadzonej działalności zleca ich wykonanie innemu podmiotowi, a podmiot ten w celu wykonania zlecenia zatrudnia na umowę cywilnoprawną pracownika tego pracodawcy. „Pracodawca w wyniku tego rodzaju cywilnoprawnej umowy „o podwykonawstwo” przejmuje w ostatecznym rachunku rezultat takiej pracy” - w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 6.06.2018r., I UK 300/17) zaś umowy cywilnoprawne zawarte z podwykonawcą nie stanowią samodzielnych tytułów obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 20.06.2018 r., I UZ 15/18). Sytuacja taka miała niewątpliwie miejsce w rozpatrywanej sprawie - co przyznała odwołująca się spółka podnosząc w apelacji, że „nie wszystkie” umowy o świadczenie usług zawarte w spornym okresie przez (...) z ubezpieconą A. J. były realizacją umów o podwykonawstwo zawartych przez (...) z odwołującą się spółką. Poza sporem pozostawało zatem to, że w spornym okresie A. J. (1), będąc pracownikiem apelującej, wykonywała na rzecz apelującej prace, które zlecił ubezpieczonej podwykonawca apelującej - (...). Okoliczności te zresztą wynikały z prawidłowych ustaleń sądu I instancji opartych na zeznaniach prezesów zarządu spółki (...): M. H. i M. B. oraz na umowie o współpracy z 30.09.2011 r. zawartej pomiędzy spółkami (...)i (...). Nie było też kwestionowane przez apelującą, że umowa ta stanowiła podstawę zawarcia pomiędzy jej stronami szeregu umów stanowiących podstawę do świadczenia przez (...) - jako podwykonawcy (...) - usług, do których realizacji zatrudniała licznych pracowników (...), w tym i A. J. (1). W tych okolicznościach zarzut niewłaściwego zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej należało ściśle wiązać z zarzutami naruszenia art. 233 § 1 kpc, a dotyczącymi wadliwych ustaleń Sądu w kwestii zleconych przez (...) A. J. (1) czynności, które nie były związane z wykonywaniem przez (...) usług jako podwykonawcy (...). Nie mogło bowiem budzić wątpliwości, że w przypadku, gdyby apelująca wykazała, że wynagrodzenia wypłacone A. J. (1) przez (...) nie dotyczyło zleceń realizowanych przez (...) w ramach podwykonawstwa na rzecz odwołującej się spółki to przepis art. 8 ust.2a ustawy systemowej w sprawie nie miałby zastosowania. Jak jednak zostało to już wyżej podniesione przeprowadzone w postępowaniu przed Sądem Okręgowym dowody wskazywały na zaplanowaną i długotrwałą (obejmującą również sporny okres) współpracę pomiędzy spółkami, której przedmiotem było świadczenie w charakterze podwykonawcy usług przez (...) na rzecz (...). Umowa o współpracy pomiędzy spółkami z 30.09.2011 r. przewidywała wykorzystywanie do świadczenia usług podwykonawstwa pracowników współpracującej spółki (§ 1 pkt 4 umowy o współpracy) i pracownicy (...), w tym A. J. (1), byli w dużej liczbie i intensywnie do tych zleceń wykorzystywani przez spółkę (...) - na co wskazywały dołączone do protokołu kontroli organu rentowego z 20.12.2016 r. kopie faktur wystawionych przez (...) za te usługi, ustalenia tego protokołu, co do liczby zleceniobiorców będących pracownikami odwołującej się spółki oraz zeznania M. H. i M. B.. Mając przy tym na uwadze wykluczający konkurencyjność obu spółek fakt zależność kapitałową spółki (...) wobec spółki (...) oraz fakt przyznania przez apelującą statusu podwykonawcy (...) wobec odwołującej się to należało uznać za uprawniony wniosek sądu I instancji, że w spornym okresie praca ubezpieczonej A. J. w ramach zawartych umów cywilnoprawnych ze (...) były świadczone na rzecz jej pracodawcy (...) - w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Twierdzenia natomiast apelującej, że nie wszystkie z tych umów, wykorzystujących pracę A. J., były realizowane w relacji podwykonawstwa (...) w stosunku do apelującej winny zostać przez apelującą wykazane - w myśl przepisów art. 6 Kc i art. 232 Kodeksu postępowania cywilnego. Okoliczności tych jednak apelująca nie wykazała bowiem ani nie przedstawiła dowodów na wystąpienie tych okoliczności, ani też nie złożyła wniosków dowodów mających je wykazać. Dowody przeprowadzone przed sądem I instancji nie wykazywały czy i w jakich datach A. J. wykonywała na rzecz (...) prace

nie związane ze zleceniami udzielonymi (...) przez apelującą spółkę. Zeznania świadka M. H. i reprezentującego uczestnika (...) M. B. ogólnie tylko potwierdzały, twierdzenia apelującej, iż (...) realizowało również niezależne od (...) projekty - nie mniej jednak nie potrafili tych zdarzeń odnieść do umów wykonywanych przez A. J.. Również zeznania ubezpieczonej A. J., wbrew twierdzeniom apelacji tych okoliczności nie wykazały bowiem ubezpieczona - jak zeznała - nie pamiętała lub nie posiadała wiedzy w kwestii, w których umowach zawartych przez nią z (...) spółka ta była podwykonawcą jej pracodawcy, a w których wykonywała samodzielny projekt. W szczególności nie zostały przedłożone Sądowi Okręgowemu te umowy realizowane w spornym okresie ze współpracy ze spółką (...), w których w charakterze zleceniodawcy uczestniczyła A. J.. W miejsce dowodów lub wniosków dowodowych na te okoliczności odwołująca się złożyła pismo z 26.03.2018 r. przyznające fakt wykonywanie przez A. J. zawartych z (...) umów w ramach zadań realizowanych przez tę spółkę na zlecenie (...) oraz ponownie przedstawiła twierdzenie, że część prac wykonanych przez A. J. wynikało z zadań własnych (...). Brak jednak przedstawienia jakichkolwiek umów nie pozwalał na zweryfikowanie twierdzeń odwołującej się spółki. Wskazać też należało na wadliwość poglądu apelującej, że ponowione w tym piśmie jej stanowisko dotyczące braku wykonywania przez A. J. niektórych umów na rzecz apelującej należało uznać za okoliczność przyznaną w rozumieniu art. 230 Kodeksu postępowania cywilnego. Na żadnym bowiem etapie postępowania organ rentowy nie zmodyfikował swojego stanowiska o wykonywaniu przez ubezpieczoną umów cywilnoprawnych na rzecz apelującej przez cały sporny okres, a twierdzenia przeciwne (...) nie były skonkretyzowane co dat i kwot wynagrodzeń (podstaw wymiaru składek), aby można je było uznać za fakty w rozumieniu art. 230 Kodeksu postępowania cywilnego. Reasumując. W toku postępowania odwołująca się przyznała, że co najmniej część odpłatnych umów w spornym okresie zostało zawartych przez A. J. z (...) będącym podwykonawcą odwołującej się, co już pozwalało przedmiotową decyzję organu uznać za prawidłową co do zasady. Przeprowadzone dowody, a w szczególności umowa o współpracy z 30.09.2011 r., w sposób przekonujący przemawiały za przyjęciem ustalenia o stałym i zaplanowanym sposobie realizacji zobowiązań kontraktowych apelującej przy wykorzystywaniu zależnej spółki zatrudniającej na umowy cywilnoprawne pracowników odwołującej się. Natomiast twierdzenia apelującej o tym, że „nie wszystkie” umowy zlecenia świadczyła ubezpieczona na rzecz podwykonawcy apelującej nie zostały przez nią udowodnione. Mając powyższe na względzie apelację - jako bezzasadną - oddalono (art. 385 kpc).

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym orzeczono, z uwzględnieniem wartości przedmiotu w wysokości zaskarżenia w wysokości 52032,24 zł, na podstawie art. 98 § 1 i § 3 Kpc oraz § 2 pkt 6 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265).

SSA Barbara Ciuraszkiewicz SSA Ireneusz Lejczak SSA Barbara Staśkiewicz

R.S.